

คุณภาพของการจัดการเรียนการสอนรูปแบบออนไลน์ของสาขาท่องเที่ยว
คณะวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ภายใต้ภาวะวิกฤต COVID-19

THE QUALITY OF ONLINE LEARNING AND TEACHING, TOURISM DEPARTMENT,
FACULTY OF ENVIRONMENTAL CULTURE AND ECOTOURISM,
SRINAKHARINWIROT UNIVERSITY, DURING THE COVID-19 CRISIS

คมลสิทธิ์ เกียนวัฒนา¹, กฤติกา สายณะรัตรชัย², ศรัญญา ศรีทอง³ และอุษณีย์ วัชรไพศาลกุล⁴

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนรูปแบบออนไลน์ภายใต้ภาวะวิกฤต COVID-19 และ 2) เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของความคิดเห็นของนิสิตต่อคุณภาพการจัดการเรียนการสอนรูปแบบออนไลน์ ภายใต้ภาวะวิกฤต COVID-19 จำแนกตามชั้นปี กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้เรียน จำนวน 154 คน และผู้สอน จำนวน 10 คน โดยใช้แบบสอบถามและแบบบันทึกการประชุมกลุ่มย่อย วิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยการหาค่าเฉลี่ยเลขคณิตและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เปรียบเทียบความแตกต่างของคุณภาพการสอนและสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ จำแนกตามชั้นปี โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (ANOVA) กรณีพบค่าความแตกต่างเป็นรายกลุ่มจะวิเคราะห์ความแตกต่างนั้นเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe' Method) มีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05 และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า

1) ด้านคุณภาพการสอนภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.44$, S.D. = 0.511) ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของความคิดเห็นของนิสิตต่อคุณภาพการสอน จำแนกตามชั้นปี พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 นิสิตที่มีความคิดเห็นต่อคุณภาพการสอนและสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 คือ นิสิตชั้นปีที่ 1 กับ นิสิตชั้นปีที่ 2 และนิสิตชั้นปีที่ 2 กับ นิสิตชั้นปีที่ 3

2) ด้านคุณภาพสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.27$, S.D. = 0.668) ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของความคิดเห็นของนิสิตต่อคุณภาพสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ จำแนกตามชั้นปี

---

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คมลสิทธิ์ เกียนวัฒนา

รองคณบดีฝ่ายพัฒนาศักยภาพนิสิต คณะวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

² อาจารย์ ดร.กฤติกา สายณะรัตรชัย, ³อาจารย์ ดร.ศรัญญา ศรีทอง, และ ⁴อาจารย์ ดร.อุษณีย์ วัชรไพศาลกุล

อาจารย์ สาขาท่องเที่ยว คณะวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 นิสิตที่มีความคิดเห็นต่อคุณภาพสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 คือ นิสิตชั้นปีที่ 1 กับนิสิตชั้นปีที่ 3

3) ด้านคุณภาพของผู้เรียนอยู่ในระดับดี และด้านคุณภาพของเนื้อหารายวิชาทางคณะกรรมการบริหารหลักสูตรได้กำกับดูแลให้เป็นไปตาม มคอ.3 และรายละเอียดของรายวิชาก่อให้เกิดประสิทธิผลของวิธีสอนออนไลน์

คำสำคัญ: การจัดการเรียนการสอนรูปแบบออนไลน์ / สาขาท่องเที่ยว / COVID-19

ABSTRACT

The purposes of this research were: 1) to study the quality of online learning and teaching during the COVID-19 crisis, and 2) to compare year of study in terms of the quality of online learning and teaching during the COVID-19 crisis. The samples were 154 students and 10 lecturers. This research was adopted questionnaire, the minutes of the focus group, and mean and standard deviation were used to analyze data. One-way analysis of variance (ANOVA) was used to compare the quality of online teaching and the learning facilities, and was classified by year of study. The difference of each group was analyzed the difference in pair by using Scheffe' Method that was statistical significant different at a level of 0.05. Qualitative data was analyzed by Content analysis. The results were as follows:

1) The quality of teaching was overall at the highest level ($\bar{x} = 4.44$, S.D. = 0.511).
2) The comparison of the students' opinions to teaching quality classified by college years showed that there were statistical significant differences at a level of 0.05. Comparing among the online teaching quality and the learning facilities opinions showed that there were statistical significant differences at a level of 0.05 between the 1st and the 2nd year students and the 2nd and the 3rd year students.

2) The quality of learning facilities was overall at the highest level ($\bar{x} = 4.27$, S.D. = 0.668). In comparison of the students' opinions to the learning facilities were classified by college years showed that there were statistical significant differences at a level of 0.05. Comparing among the online teaching quality and the learning facilities opinions showed that there were statistical significant differences at a level of 0.05 between the 1st and the 3rd year students.

3) The student quality was entirely at the highest level. The course content quality was regulated by the curriculum committees as designated by TQF.3 and course specification, leading to online learning and teaching effectively.

KEYWORDS: Online Learning and Teaching / School of Tourism / COVID-19

บทนำ

ด้วยสถานการณ์การระบาดของโคโรนาไวรัส (COVID-19) จากเชื้อไวรัส SARS-CoV-2 ที่มีการแพร่กระจายไปในทุกทวีปทั่วโลก (อมร สีสารัมภ์, 2563) และนับวันจะยิ่งทวีคูณการระบาดมากยิ่งขึ้นตั้งแต่ปลายปี พ.ศ. 2562 จนทำให้ปัจจุบันมีผู้ติดเชื้อมากกว่า 8 ล้านคน (กรมควบคุมโรค, 2563) ทำให้ทั่วโลกได้มีการกำหนดมาตรการที่หลากหลายเพื่อเป็นการรับมือและแก้ไขสถานการณ์ต่างๆ เพื่อชะลอการระบาดของโคโรนาไวรัส รวมไปถึงการเพิ่มระดับความเข้มข้นของการเว้นระยะห่างทางสังคม (Social Distancing) จึงนำไปสู่รูปแบบการดำเนินชีวิตแบบใหม่ที่แตกต่างจากปกติ ซึ่งประกอบไปด้วยวิถีคิด วิถีเรียนรู้ วิถีสื่อสาร วิถีปฏิบัติและการจัดการ และการใช้ชีวิตแบบใหม่ที่ต้องปรับตัวเพื่อรับมือกับสถานการณ์ปัจจุบัน (กรุงเทพมหานคร, 2563) รวมไปถึงประเทศไทยด้วยเช่นกันที่ทุกภาคส่วนได้ให้ความร่วมมือในการใช้ชีวิตรูปแบบใหม่เพื่อรับมือและชะลอการระบาดของโคโรนาไวรัสจนทำให้ยอดผู้ติดเชื้อในประเทศไทยมีตัวเลขที่ไม่สูงมากในปัจจุบัน (กรมควบคุมโรค, 2563) มหาวิทยาลัยทุกแห่งในประเทศไทยรวมถึงมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒก็ได้ให้ความร่วมมือในการเว้นระยะห่างทางสังคม รวมไปถึงได้มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบใหม่ที่เน้นการเรียนการสอนออนไลน์ตามสถานการณ์ในปัจจุบันภายใต้ภาวะวิกฤต COVID-19 เพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโคโรนาไวรัส ซึ่งนำมาสู่การจัดการเรียนการสอนออนไลน์ในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งการใช้สื่อสังคมออนไลน์ การใช้โปรแกรม Zoom โปรแกรม Microsoft team และโปรแกรมอื่น ๆ ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน เพราะถึงแม้การเรียนการสอนออนไลน์จะมีข้อดีทั้งในเรื่องความสะดวกในการจัดการเรียนการสอน การประเมินการเรียนการสอน การติดต่อสื่อสารที่สะดวกรวดเร็ว การเข้าถึงการเรียนการสอนได้สะดวกสบาย การใช้เครื่องมือออนไลน์ในการศึกษาและค้นคว้าข้อมูลเพิ่มเติม การเว้นระยะห่างทางสังคม และการลดเวลาในการเดินทาง แต่ก็พบข้อเสียทั้งในเรื่องการเข้าถึงอุปกรณ์และโปรแกรมการเรียนการสอนออนไลน์ สัญญาณอินเทอร์เน็ต สมรรถนะในการเรียนการสอนของผู้เรียน การเสพยาออนไลน์มากเกินความจำเป็น การขาดการไตร่ตรองถึงข้อมูลที่นำเชื่อถือในออนไลน์ และการสื่อสารทางเดียว (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2563) ซึ่งต้องมีการปรับตัวทั้งผู้เรียนและผู้สอน รวมไปถึงการสำรวจความต้องการของผู้เรียนและผู้สอน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2563) และการพัฒนาความพร้อมในการจัดการเรียนการสอน ทั้งในด้านอินเทอร์เน็ต ทักษะการใช้คอมพิวเตอร์ ไอที และโปรแกรมการจัดการเรียนการสอนทางออนไลน์ รวมไปถึงความพร้อมของผู้เรียนและผู้สอน เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนรูปแบบออนไลน์มีคุณภาพและมีประสิทธิผล (พิริยะ ผลพิรุฬห์ และปงปอนด์ รักอำนวยกิจ, 2563) คณะผู้วิจัยจึงได้ศึกษาคุณภาพของการจัดการเรียนการสอนรูปแบบออนไลน์ของสาขาท่องเที่ยว คณะวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ภายใต้ภาวะวิกฤต COVID-19

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนรูปแบบออนไลน์ของสาขาท่องเที่ยว คณะวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ภายใต้ภาวะวิกฤต COVID-19
- 2) เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของความคิดเห็นของนิสิตต่อคุณภาพการจัดการเรียนการสอนรูปแบบออนไลน์ของสาขาท่องเที่ยว คณะวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ภายใต้ภาวะวิกฤต COVID-19 จำแนกตามชั้นปี

สมมติฐานการวิจัย

ความคิดเห็นของนิสิตแต่ละชั้นปีต่อคุณภาพการจัดการเรียนการสอนรูปแบบออนไลน์ของสาขาท่องเที่ยว คณะวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ภายใต้ภาวะวิกฤต COVID-19 แตกต่างกัน

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ทำการศึกษาเฉพาะการจัดการเรียนการสอนรูปแบบออนไลน์ของสาขาท่องเที่ยว คณะวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ภายใต้ภาวะวิกฤต COVID-19 ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากนิสิตชั้นปีที่ 1-3 และคณาจารย์สาขาท่องเที่ยว ในระหว่างวันที่ 27 เมษายน 2563 ถึงวันที่ 22 พฤษภาคม 2563 ทั้งนี้การวิจัยครั้งนี้เน้นทำการศึกษาตามหลักแนวคิดองค์ประกอบการเรียนรู้ (เอกศักดิ์ บุตรลับ, 2537) ได้แก่ คุณภาพผู้สอน คุณภาพสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ คุณภาพของผู้เรียน และคุณภาพของเนื้อหาวิชา

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

1. กลุ่มผู้เรียน คือ นิสิตระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1-3 สาขาท่องเที่ยว คณะวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปีการศึกษา 2562 ที่มีประสบการณ์การเรียนรายวิชาที่จัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ช่วงภาวะวิกฤต COVID-19 จำนวน 250 คน (ส่วนส่งเสริมและบริการการศึกษา, 2562)
2. กลุ่มผู้สอน คณาจารย์สาขาท่องเที่ยว คณะวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำนวน 11 คน

กลุ่มตัวอย่างของงานวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. กลุ่มผู้เรียน คณะผู้วิจัยได้กำหนดตัวอย่าง จากคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างจากสูตรของทามาเน่ (Yamane T., 1973) พบว่า ขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากการคำนวณเท่ากับ 154 คน หลังจากนั้น

คณะผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างประเภทกลุ่มผู้เรียนตามชั้นปีแบบโควตา (Quota Sampling) โดยแบ่งออกเป็นกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 ชั้นปี จำนวนละเท่า ๆ กัน ชั้นปีละ 52 คน ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างประเภทกลุ่มผู้เรียนมีจำนวนทั้งสิ้น 156 คน

2. กลุ่มผู้สอน คณะผู้วิจัยทำการเลือกคณาจารย์สาขาที่เกี่ยวข้อง คณะวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒอย่างเจาะจง จำนวน 10 คน

เครื่องมือวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. แบบสอบถามสำหรับกลุ่มผู้เรียน เรื่อง แบบประเมินคุณภาพการสอนและสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ของนิสิตซึ่งแบบสอบถามดังกล่าวเป็นไปตามมาตรฐานการประเมินการเรียนการสอนของคณะวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประกอบด้วยข้อคำถามทั้งหมด 2 ส่วน ได้แก่ คุณภาพการสอน 14 ข้อ และคุณภาพสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ จำนวน 6 ข้อ รวมทั้งสิ้น 20 ข้อ

2. แบบบันทึกการประชุมกลุ่มย่อยสำหรับกลุ่มผู้สอน คณะผู้วิจัยใช้วิธีการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากเอกสารต่างๆ เพื่อนำข้อมูลมากำหนดขอบเขต เนื้อหา และคำถามของแบบคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม โดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ คุณภาพของผู้เรียน จำนวน 1 ข้อ และคุณภาพของเนื้อหารายวิชา จำนวน 1 ข้อ รวมทั้งสิ้น 2 ข้อ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล 2 ระยะดังนี้

1. ระยะที่ 1 การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม คณะผู้วิจัยวางแผนการดำเนินการเก็บข้อมูลและทำการสุ่มเก็บแบบสอบถามแบบประเมินคุณภาพการสอนและสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ของนิสิต ใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental sampling) ผ่านระบบแบบสอบถามออนไลน์ (Google Forms) ทั้งนี้ให้ผู้ตอบแบบสอบถามทำแบบสอบถามด้วยตนเอง โดยมีระยะเวลาการเก็บรวบรวมข้อมูลช่วงวันที่ 27 เมษายน 2563 ถึงวันที่ 17 พฤษภาคม 2563 หลังจากนั้นคณะผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถาม และนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ผล

2. ระยะที่ 2 การสนทนากลุ่มย่อย (Focus group discussion) การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสนทนากลุ่มย่อย เพื่อเป็นข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ทั้งนี้ได้ทำการสนทนากลุ่มย่อยคณาจารย์สาขาที่เกี่ยวข้อง คณะวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒอย่างเจาะจง จำนวน 10 คน ในวันที่ 22 พฤษภาคม 2563 เวลา 10.00–12.00 น. ด้วยการใช้รูปแบบการประชุมทางไกล (Teleconferencing) ผ่านโปรแกรม ZOOM คณะผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ และจัดบันทึกตามประเด็นหลักในการสนทนากลุ่มย่อยเพื่อการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม คณะผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าสถิติโดยการประมวลผลข้อมูล โดยใช้เครื่องมือคอมพิวเตอร์ทำการประมวลผลข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ โดยแบ่งการวิเคราะห์เป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

1.1 ข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพการสอนและสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ คณะผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ยเลขคณิต ($\bar{X}$) และการหาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) นำเสนอในตารางประกอบความเรียงโดยใช้เกณฑ์การประเมินค่าคะแนนที่ได้จากการวัดข้อมูลประเภทอันตรภาค (interval scale) (บุญชม ศรีสะอาด, 2538) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.21 – 5.00	หมายถึง	มีคุณภาพมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.41 – 4.20	หมายถึง	มีคุณภาพมาก
ค่าเฉลี่ย 2.61 – 3.40	หมายถึง	มีคุณภาพปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.81 – 2.60	หมายถึง	มีคุณภาพน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.80	หมายถึง	มีคุณภาพน้อยที่สุด

1.2 การเปรียบเทียบความแตกต่างของคุณภาพการสอนและสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ จำแนกตามชั้นปี โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Analysis of Variance: ANOVA) เพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างของตัวแปรเป็นรายกลุ่ม กรณีพบค่าความแตกต่างเป็นรายกลุ่ม ผู้วิจัยจะวิเคราะห์ความแตกต่างนั้นเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe' Method) โดยในการทดสอบความมีนัยสำคัญทางสถิติ ผู้วิจัยกำหนดไว้ที่ระดับ 0.05

2. การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่มย่อย คณะผู้วิจัยได้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลแบบการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยจัดระเบียบข้อมูล ทัศนคติ และสรุปผลการศึกษา เพื่อสนับสนุนข้อมูลการสำรวจจากแบบสอบถาม

สรุปผลการวิจัย

คณะผู้วิจัยสรุปผลคุณภาพของการจัดการเรียนการสอนรูปแบบออนไลน์ของสาขาท่องเที่ยว คณะวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ภายใต้ภาวะวิกฤต COVID-19 ตามแนวคิดองค์ประกอบการเรียนรู้ (เอกศักดิ์ บุตรลับ, 2537) มีรายละเอียดรายประเด็นดังต่อไปนี้

ประเด็นที่ 1 คุณภาพการสอน ผลการวิจัยพบว่า คุณภาพผู้สอนในการจัดการเรียนการสอนรูปแบบออนไลน์ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.44$, S.D. = 0.511) เมื่อพิจารณารายชั้นปีพบว่า คุณภาพผู้สอนในการจัดการเรียนการสอนรูปแบบออนไลน์อยู่ในระดับมากที่สุดทุกระดับชั้น ดังตารางที่ 1 นอกจากนี้ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของความคิดเห็นของนิสิตต่อคุณภาพการสอน จำแนกตามชั้นปี พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังตารางที่ 2 และเมื่อนำมาเปรียบเทียบเป็นรายคู่

ด้วยวิธีการของเซฟเฟ พบว่า นิสิตที่มีความคิดเห็นต่อคุณภาพการสอนและสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 คือ นิสิตชั้นปีที่ 1 กับนิสิตชั้นปีที่ 2 และนิสิตชั้นปีที่ 2 กับนิสิตชั้นปีที่ 3

ประเด็นที่ 2 คุณภาพสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ ผลการวิจัยพบว่า คุณภาพสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอนรูปแบบออนไลน์ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.27, S.D. = 0.668$) เมื่อพิจารณารายชั้นปี พบว่า นิสิตชั้นปีที่ 1 และ 2 มีความเห็นว่า สาขาท่องเที่ยวมีคุณภาพสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอนรูปแบบออนไลน์อยู่ระดับมากที่สุด แต่นิสิตชั้นปีที่ 3 มีความเห็นว่า สาขาท่องเที่ยวมีคุณภาพสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอนรูปแบบออนไลน์อยู่ระดับมากที่สุด ดังตารางที่ 1 นอกจากนี้ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของความคิดเห็นของนิสิตต่อคุณภาพสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ จำแนกตามชั้นปี พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังตารางที่ 2 และเมื่อนำมาเปรียบเทียบเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเซฟเฟ พบว่า นิสิตที่มีความคิดเห็นต่อคุณภาพสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 คือ นิสิตชั้นปีที่ 1 กับนิสิตชั้นปีที่ 3

ตารางที่ 1 ความคิดเห็นของนิสิตต่อคุณภาพการสอนและสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้

ชั้นปี	คุณภาพการสอน			คุณภาพสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้		
	$\bar{X}$	S.D.	แปรผล	$\bar{X}$	S.D.	แปรผล
1	4.54	0.421	มากที่สุด	4.46	0.507	มากที่สุด
2	4.25	0.645	มากที่สุด	4.30	0.674	มากที่สุด
3	4.53	0.381	มากที่สุด	4.06	0.752	มาก
รวม	4.44	0.511	มากที่สุด	4.27	0.668	มากที่สุด

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของคุณภาพการสอนและสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ จำแนกตามชั้นปี

องค์ประกอบการเรียนรู้	ภาพทุกชั้นปี (N = 156)		F-TEST	P
	$\bar{X}$	S.D.		
คุณภาพการสอน	4.44	0.511	5.716	0.004*
คุณภาพสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้	4.27	0.668	4.961	0.008*

*p < 0.05 ($F_{2,153} = 3.00$)

ประเด็นที่ 3 คุณภาพของผู้เรียน

คุณภาพของผู้เรียนของสาขาท่องเที่ยว คณะวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒอยู่ในระดับดี มีการปรับตัวต่อการเรียนการสอนออนไลน์ได้อย่างดี มีความสามารถใช้โปรแกรมเพื่อการเข้าเรียนออนไลน์ได้หลากหลาย นิสิตมีทักษะในการคิดและวิเคราะห์ ติดตามบทเรียนออนไลน์ได้ ทั้งนี้ผู้สอนยังพบปัญหาด้านคุณภาพของผู้เรียน นิสิตไม่มีปฏิสัมพันธ์กับผู้สอนใน

การเรียน การขาดเรียนของนิสิตและการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตเพื่อเชื่อมต่อการเรียนการสอนออนไลน์เป็นส่วนน้อยในรายวิชาบังคับ ด้วยเหตุผลดังกล่าวทำให้ผลการเรียนของรายวิชาที่มีการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ของนิสิตทุกชั้นปีมีการกระจายของระดับคะแนนเป็นปกติ

ประเด็นที่ 4 คุณภาพของเนื้อหาวิชา

รายวิชาที่จัดการเรียนการสอนออนไลน์เป็นรายวิชาที่เน้นการเรียนการสอนแบบการบรรยาย ซึ่งเป็นการศึกษาแบบมุ่ง “ใส่ความรู้” เป็นหลัก โดยมีกิจกรรม Active Learning เป็นบางรายวิชา เช่น การอภิปรายกลุ่ม การระดมสมอง และการใช้โครงงานเป็นฐาน ทางคณะกรรมการบริหารหลักสูตรได้กำกับดูแลคุณภาพของเนื้อหาวิชาและการสอนของอาจารย์ผู้รับผิดชอบรายวิชาให้ชั่วโมงการสอนจริงเป็นไปตามค.อ.3 รายละเอียดของรายวิชา (Course Specification) ก่อให้เกิดประสิทธิผลของวิธีสอนออนไลน์ที่ทำส่งผลผลการเรียนรู้ของนิสิตตามที่ระบุไว้ในรายละเอียดของรายวิชา จึงไม่มีรายวิชาใดที่เปลี่ยนมาจัดการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์ที่ไม่ครอบคลุมตามแผนการสอน นอกจากนี้สาขาที่เกี่ยวข้องยังดำเนินการทวนสอบผลสัมฤทธิ์โดยผ่านที่ประชุมคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและคณะ ผลการทวนสอบผลสัมฤทธิ์ พบว่าคะแนนการสอบผ่านเกณฑ์ทุกรายวิชา

อภิปรายผลวิจัย

จากการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาการเรียนการสอนออนไลน์ในช่วงภาวะวิกฤต Covid-2019 เรื่อง คุณภาพของการจัดการเรียนการสอนรูปแบบออนไลน์ของสาขาที่เกี่ยวข้อง คณะวิศวกรรมศาสตร์และ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สามารถนำมาอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ ได้ดังต่อไปนี้

คุณภาพการจัดการเรียนการสอนรูปแบบออนไลน์ของสาขาที่เกี่ยวข้องภายใต้ภาวะวิกฤต COVID-19 ในด้านคุณภาพการสอน พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายชั้นปีพบว่า คุณภาพผู้สอนในการจัดการเรียนการสอนรูปแบบออนไลน์อยู่ในระดับมากที่สุดทุกระดับชั้น เนื่องมาจากผู้สอนได้มีการบูรณาการ สร้าง พัฒนา และวิเคราะห์เอกสารทางวิชาการที่เชื่อถือได้ให้มีความครอบคลุม และนำมาวางแผนให้เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับชั้น รวมถึงคุณภาพสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ที่นิสิตชั้นปีที่ 1 และ 2 มีความเห็นว่าคุณภาพสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอนรูปแบบออนไลน์อยู่ระดับมากที่สุด แต่นิสิตชั้นปีที่ 3 มีความเห็นว่าคุณภาพสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอนรูปแบบออนไลน์อยู่ระดับมาก อาจเนื่องมาจากกลยุทธ์ในรายวิชาของแต่ละชั้นปีมีความยากง่ายที่แตกต่างกัน การใช้ภาษาที่มีระดับภาษาทางการหรือไม่เป็นทางการก็เป็นส่วนหนึ่งที่ผู้สอนออนไลน์ได้มีการพิจารณาและให้ความสำคัญเพื่อสนับสนุนการเรียนออนไลน์ให้มีความเข้าใจง่ายในแต่ละกลุ่มผู้เรียนของแต่ละชั้นปี ซึ่งจะช่วยให้ปฏิสัมพันธ์การเรียนรู้ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียนมีหลากหลายมากขึ้นด้วยเช่นกัน (Ouyang & Scharber, 2017) และยังส่งผลให้คุณภาพของผู้เรียนมีการปรับตัวต่อการเรียนการสอนออนไลน์ได้อย่างดี มีความสามารถใช้โปรแกรมเพื่อการเข้าเรียนออนไลน์ได้หลากหลาย มีทักษะในการคิดและวิเคราะห์ที่ติดต่อบทเรียนออนไลน์ได้ ซึ่งสอดคล้องกับ พัชรี พลาวงค์ (2536) ที่ว่า การเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นวิธีการเรียนรู้

รูปแบบหนึ่งที่มีโครงสร้างอย่างเป็นระบบ สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนได้ การเรียนรู้ด้วยตนเองจะช่วยให้ผู้เรียนมีอิสระในการเลือกเรียนตามเวลา สถานที่เรียน และผู้สอน สงคราม (2553) ที่ว่าสื่อมัลติมีเดียเป็นสื่อที่มีประสิทธิภาพสูงต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ไม่ยุ่งยากซับซ้อน ผู้เรียนสามารถนำมากศึกษาได้อย่างสะดวก โดยผู้เรียนแต่ละคนสามารถควบคุมเวลาเรียนได้ด้วยตนเองตามความสามารถ ความถนัดของแต่ละคน ทั้งนี้ยังพบปัญหาด้านคุณภาพของผู้เรียน ได้แก่ นิสิตไม่มีปฏิสัมพันธ์กับผู้สอนในการเรียน การขาดเรียนของนิสิตและการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตเพื่อเชื่อมต่อการเรียนการสอนออนไลน์ นอกจากนี้ คุณภาพของเนื้อหา รายวิชาที่มีการดำเนินตามจริงในมคอ.3 รายละเอียดของรายวิชา (Course Specification) ก่อให้เกิดประสิทธิผลของวิธีสอนออนไลน์ที่ทำส่งผลผลการเรียนรู้ของนิสิตตามที่ระบุไว้ในรายละเอียดของรายวิชา จึงไม่มีรายวิชาใดที่เปลี่ยนมาจัดการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์ที่ไม่ครอบคลุมตามแผนการสอน

ข้อเสนอแนะ

1. การจัดการเรียนการสอนรูปแบบออนไลน์ ควรคำนึงถึงองค์ประกอบการเรียนรู้ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านคุณภาพการสอน ด้านคุณภาพสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ ด้านคุณภาพของผู้เรียน และด้านคุณภาพของเนื้อหารายวิชา เพื่อเพิ่มประสิทธิผลการเรียนรู้ของผู้เรียน
2. การจัดการเรียนการสอนรูปแบบออนไลน์ควรมีความยืดหยุ่นของโครงสร้างเวลาเรียน ชั่วโมงการเรียนรู้ และความหลากหลายของรูปแบบการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับรายวิชา ศักยภาพของผู้เรียนในแต่ละชั้นปี และเป็นการเรียนรู้ที่ปรับเข้ากับบุคคล
3. การเรียนการสอนหลังจากสถานการณ์การระบาดของ COVID-19 สงบลง สถาบันการศึกษา ควรจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน คือ การเรียนการสอนทั้งแบบออนไลน์และการสอนในชั้นเรียน เนื่องจากในแต่ละหลักสูตร ย่อมมีรายวิชาที่มีข้อจำกัดในเรื่องรูปแบบการเรียนรู้ เช่น รายวิชาปฏิบัติ จำเป็นต้องมีการสอน การสาธิตการลงมือปฏิบัติ ที่เน้นการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียนในการกำกับดูแลให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ เป็นต้น
4. การจัดการเรียนการสอนรูปแบบออนไลน์ควรมีการประเมินผลการเรียนรู้ที่หลากหลาย คำนึงถึงข้อจำกัดทางด้านเทคโนโลยีและสภาพแวดล้อมของผู้เรียนที่แตกต่างกัน

รายการอ้างอิง

กรมควบคุมโรค. (2563). *โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19)*. สืบค้น 13 มิถุนายน 2563,

จาก <https://ddc.moph.go.th/viralpneumonia/>

กระทรวงศึกษาธิการ. (2563). *การเตรียมความพร้อมของกระทรวงศึกษาธิการ ก่อนเปิดภาคเรียน*

1 กรกฎาคม 2563. สืบค้น 19 มิถุนายน 2563, จาก <https://moe360.blog/2020/05/08>

กรุงเทพธุรกิจ. (2563). *'New Normal' คืออะไร? เมื่อ COVID - 19 ผลักเรารู้ชีวิตปกติวิถีใหม่*.

สืบค้น 13 มิถุนายน 2563, จาก <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/882508>

- ณัฐกร สงคราม. (2553). *การออกแบบและพัฒนาหลักสูตรเพื่อการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2538). *วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- พัชรี พลาวงศ์. (2536). การเรียนด้วยตนเอง. *วารสารรามคำแหง*, 54(กุมภาพันธ์) : หน้า 83.
- พิริยะ ผลพิรุฬห์ และปังปอนด์ รักอำนวยกิจ. (2563). *เรียน “ออนไลน์” กับการปิด-เปิด โรงเรียนในช่วงโควิด-19*. สืบค้น 19 มิถุนายน 2563, จาก <https://www.posttoday.com/finance-stock/columnist/621935>
- ส่วนส่งเสริมและบริการการศึกษา. (2562). *จำนวนนิสิตจำแนกตามระดับ ประจำปีการศึกษา 2562*. สืบค้น 5 มิถุนายน 2563, จาก <https://bit.ly/37qOFRM>
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2563). *สรุปข้อดีข้อเสียการ “เรียนออนไลน์” ดีหรือไม่อย่างไร*. สืบค้น 19 มิถุนายน 2563, จาก <https://www.thairath.co.th/lifestyle/tech/1848004>
- อมร ลีลารัมย์. (2563). *เรื่องน่ารู้เกี่ยวกับโรคติดเชื้อ COVID-19 จากเชื้อไวรัส SARS-CoV-2*. สืบค้น 13 มิถุนายน 2563, จาก <https://tmc.or.th/covid19/download/pdf/tmc-covid-19-19.pdf>
- เอกศักดิ์ บุตรลับ. (2537). *ครูและการสอน* (พิมพ์ครั้งที่ 2). เพชรบุรี: สถาบันราชภัฏเพชรบุรี.
- Ouyang, F. & Scharber, C. (2017). The influences of an experienced instructor’s discussion design and facilitation on an online learning community development: A social network analysis study. *The Internet and Higher Education*. 35, pp. 34-57.
- Yamane, T. (1973). *Statistic: An introductory analysis*. Tokyo: Harper International Edition.